

Съдържание

Абревиатури

Саши Безуханова

Инициатор и автор на MoveBG

Бъдещето на Европейския съюз

Следващите пет години са ключови за бъдещето на Европейския съюз и за мястото му както в глобалната политика, така и на регионалната сцена. Те са важни и за перспективите за развитие и ролята на България в определянето на европейския дневен ред. Европейският проект днес е изправен пред сериозни социални, икономически и геополитически предизвикателства, а повишаването на доверието на гражданите в европейските институции и участието им във формулирането на решения и препоръки са пряко свързани със състоянието на демокрацията и укрепването на легитимността на ЕС. Съюзът се намира в период на преосмисляне на модела си, за което са необходими нов общ прочит, нова дългосрочна визия и далновидно лидерство.

Комисията „Юнкер“, както сам я определи нейният председател, е „комисия на последния шанс“. Новите 28 имат историческата възможност да поставят истинско ново начало и да предложат нови перспективи на развитие на ЕС, като осигурят устойчив растеж, утвърдят ролята на Европа като ключов геополитически фактор в световните процеси, подготвят многомилионната европейска общност за дигитална трансформация и активно ангажират гражданите чрез подобрени и нови механизми за гражданско участие. Програмата на ЕК поставя ясни приоритети и предлага конкретни решения, които да трансформират настоящия модел в работещ баланс между институционален опит, граждански импулс и ефективни реформи. Търсенето на общоевропейски консенсус за външнополитическите събития, които са извън обичайния икономически и политически ред за ЕС, засилването на конкурентоспособността на ЕС и ролята му на световната сцена, постигането на енергийна независимост чрез устойчив енергиен съюз, утвърждаването на ЕС като съюз на споделени ценности са само част от големите предизвикателства и амбициозни цели в реализирането на истински „Съюз на демократична промяна“.

Водени сме от убеждението, че, като част от ЕС, тези предизвикателства пред Европа са предизвикателства и пред България и решенията им предполагат активно българско участие. Затова с настоящата публикация - ние от MoveBG, предлагаме българския поглед и анализ на част от приоритетите и посоката на действие на ЕС.

„Визии за Европа: европейските приоритети през българския прочит“

е първата публикация на MoveBG на европейска тематика и е естествено продължение на програмата „Ти движиш Европа“, както и на организираната в навечерието на европейските избори през 2014 г. конференция „Визии за Европа“. и

Целта на публикацията е да представи българския прочит на заложените в амбициозната програма на Юнкер приоритети за бъдещето на Европейския съюз, интерпретирани в контекста на най-големите предизвикателства

СОЦИАЛЬНО- ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТ

„Европейски съюз, който действа по-мащабно и е по-амбициозен по големите теми“. Така Жан-Клод Ю

Марин Лесенски

Програмен директор на Инициативата за европейски политики

Синхронизиране на дневния ред на България и ЕС: процесът на настигане

Европейският съюз е в началото на новия политически цикъл 2014–2019 и се надява на по-успешен рестарт на европейската политика и икономика. **България също трябва през този период да се мобилизира и да започне да извлича повече ползи от членството си в ЕС или рискува да остане в периферията на Съюза, и което би било желателно – да остане по-малко конкурентна и по-малко привлекателна за гражданите си.**

Новият дневен ред на ЕС

На ниво ЕС, стагнацията и фрагментацията – включително в политически и икономически аспект – задържат развитието на Европа. Новият председател на Европейската комисия Жан-Клод Юнкер (Juncker 2014) идентифицира десет приоритетни области за ЕС, които трябва да задвижат Европа: „Работни места, растеж и инвестиции“, „Дигитален общ пазар“, „Енергиен съюз и промени в климата“, „Задълбочаване на общия пазар със заздравена индустриална база“, „Задълбочен монетарен съюз“, „Балансирано споразумение за свободна търговия със САЩ“, „Област на правосъдие и фундаментални права, базирани на взаимно доверие“, „Нова политика по миграция“, „По-силен глобален актьор“, „Съюз на демократичната промяна“. Рекламиран под мотото „Този път е различен“, този „Дневен ред за работни места, растеж и демократична промяна“ звучи достатъчно благоразумно и всички се надяват екипът на Юнкер, който започва работа от есента на 2014 г., да е достатъчно ефективен, за да го приложи на практика. Накратко, основната цел на Дневния ред е да изведе ЕС от патовата ситуация след „най-лошата финансова и икономическа криза след Втората световна война“.

Един от основните проблеми, с които ще се сблъска изпълнението на тази програма, е фрагментацията на ЕС на толкова много нива (вж. също Emmanuilidis and Ivan 2014). Тази фрагментация съществува не само вътре в страните и обществата, но и между самите страни членки. Икономическата криза създаде „кредитори“ и „длъжници“. Има фрагментация по линия на участие в различни „клубове“ на ЕС – Еврозоната, Шенген, между страните в тях и извън тях. Неотдавна към това се насложи геополитическа фрагментация с конфликта в Украйна и санкциите срещу Русия, по които страните–членки заеха нюансирани позиции.

Тези проблеми, които са лоша новина за ЕС, са още по-сериозни за България, тъй като страната е зависима от „Европейския проект“ не само като рамка и ресурси, а и като мобилизиращ фактор, който да трансформира обществото и институциите.

Проблеми на „настигането“

Европейският „Индекс на настигането“ (Lessenski 2014) заключава, че съществуващите различия в икономиката, социалната сфера, демокрацията и управлението създават фрагментация

Тенденциите в Европа (включително фрагментацията) си личат и на картата, която е направена на основа на клъстърния анализ на данните. Клъстърният анализ на резу

В същото време, Индексът показва, че има посткомунистически страни в Централна и Източна Европа и Прибалтика, които може да са илюстрация за това как разумни и последователни политики могат да доведат до съвсем прилично ниво на постижения и да ги превърнат в уважавани страни членки – например Латвия се справи много добре с кризата, Естония е уважавана във „всичко дигитално“ (а според Индекса е водач и в категориите „Демокрация“ и „Икономика“; Полша успя да завоюва място сред „големите“ страни в ЕС, които имат най-голямо влияние върху Европейския дневен ред. Новодошлата Хърватия успя с умен подход да избегне механизма за сътрудничество и проверка за борба с корупцията и организираната престъпност, наложен на България и Румъния.

Основния извод от сравнението с другите страни от ЦИЕ е, че няма фундаментални причини, които да

Но в същото време е ясно, че причината са икономическите и социалните раз

„по-балансиран енергиен и климатичен пакет“, който би ограничил тяхното икономическо развитие и да застраши процеса на настигане (EUobserver 2014). Според „Индекса на настигането“ България заема последното място по индикатора за енергийна ефективност сред 35-те страни. С коефициент 671.101 kg нефтен еквивалент за 1000 евро България е над седем пъти по неефективна от Ирландия, която има коефициент 92.81, или над два пъти по-неефективна от Чехия с 374.587. Това означава, че за България това положение не е устойчиво, изгодно и всъщност ограничава икономическото си развитие.

В приоритета „Област на правосъдие и фундаментални права, базирани на взаимно доверие“ е ясно, че в сегашното си състояние България не може да е пълноправен член, тъй като ѝ е отказвано членство в Шенген поради ниско доверие в нейните институции, а процесът на мониторинг продължава. Индексът поставя България на 28-о място от 35-те страни в класациите за „Управление“ и „Демокрация“ с индикатори като контрол на корупцията, върховенство на закона, ефективност на управлението, качество на демокрацията, медийна свобода, спазване на човешките права.

България трябва да постигне напредък в реформирането на съдебната система и корупцията или ще остане в периферията на областта на правосъдието и основните права.

Настигането ще синхронизира дневния ред на България и ЕС

Сегашното представяне на България според „Индекса на настигането“ може да е фрустриращо. Но вместо да се изоставят целите, това може да е мотивиращ фактор – ако други подобни страни могат да го направят, защо не и България. Процесът а итов

Библиография:

- EMMANOUILIDIS, JANIS A. AND PAUL IVAN 2014, State of the Union and key challenges for Europe's future. B Challenges and new beginnings: Priorities for the EU's new leadership, Brussels, EPC.
http://www.epc.eu/documents/uploads/pub_4855_challenge_europe_issue_22.pdf.
- EUOBSERVER 2014, Eastern countries oppose EU climate goals, 02.10.2014.
<http://euobserver.com/news/125852>.
- EUROPEAN CATCH-UP INDEX. www.TheCatchUpIndex.eu.
- JUNKER, Jean-Claude 2014, A New Start for Europe: My Agenda for Jobs, Growth, Fairness and Democratic Change Political Guidelines for the next European Commission Opening Statement in the European Parliament Plenary Session.
http://ec.europa.eu/about/juncker-commission/docs/pg_en.pdf.
- LESSENSKI, Marin 2014, It's a Process: Findings of the European Catch-Up Index.
http://eupi.osi.bg/fce/001/0070/files/CatchUpIndexReport__May2014.pdf.
- SECRETARY OF STATE FOR FOREIGN AND COMMONWEALTH AFFAIRS 2012, Review of the Balance of Competences between the United Kingdom and the European Union.
https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/35431/eu-balance-of-competencesreview.pdf.
- THE GUARDIAN 2014, British people are my only 'boss' on EU reform, says David Cameron. 20 October 2014. <http://www.theguardian.com/world/2014/oct/20/eu-leaders-conservative-plan-free-movement-cap-migrants-barroso>.

Конкурентоспособността на Европа в глобален план

През последните няколко години станахме свидетели на съществени промени на контекста, в който се развиват не само европейските икономики, но и глобалните пазари като цяло. Кризата, която преживяхме, се разля отвъд икономическото, засягайки също политическите и социалните

делът на високотехнологичните елементи, произведени в Европа, използвани в стоките с китайски произход. Иначе казано, ако износът е 100 единици, 60 единици в китайските стоки идват под някаква форма от ЕС. Делът на американски или японски компоненти в стоки от Китай е далеч по-малък. Причина за това е именно конкурентното предимство на Европа в производството на високотехнологични елементи, където тя остава световен лидер.

Като цяло производственият сектор в Европа успя да запази позиции. ЕС има сравнително предимство на световните пазари в около две трети от производствените сектори, основно при продукти с висока степен на сложност и интензитет на знание. Фармацевтичната индустрия е добър пример в това отношение.

Разбира се, необходимо е да се отбележи, че „Европа“ е обобщено понятие за много икономики със съществени различия. От 28-те страни – членки на ЕС, тези, които допринасят за положителното салдо, са не повече от 3–4 държави. Германия например е единственият нетен износител към Китай. Тези разлики на пръв поглед изглеждат силно обезпокоителни, но в същото време са предпоставка за диверсифицирането на европейската икономика и обогатяването ѝ с конкурентни предимства в разнообразни области. Това със сигурност носи определен потенциал за растеж.

Вече бе отбелязано, че до момента Европа успява да запази предимството си във високотехнологичния сектор. Наблюдаваме обаче спад на регистрираните патенти в него, което

предимства.

Тук е важно да се спомене, че Европа не изостава по отношение на научни постижения. Ние все още

За да бъдат ефективни, политиките трябва да са съобразени с конкретните конкурентни предимства, с които всяка държава разполага.

За просперитета не е важно в кои индустрии се конкурира една нация, а как се конкурира в тях. Безпредметно е всички ресурси и усилия да бъдат насочени към високотехнологичните за сметка на нискотехнологичните сектори, тъй като последните осигуряват голямата част от заетостта в Съюза. Постоянното губене на тези работни места води до появата на структурна безработица, която

Кирил Петков

Икономист, съосновател на Центъра за икономически стратегии и конкурентоспособност и съосновател на MoveBG

Разгръщане на потенциала за конкурентоспособност на ЕС

3

Глобализация днес не е нищо повече от глобална конкуренция.

Интересни

като Европейския съюз, тази икономическа логика остава валидна. Точно колко конкурентоспособен е ЕС ясно може да се види по данните от търговията с други региони. Това са някои от ключовите цифри за Съюза:

Общ търговски баланс на ЕС: 54 млрд. евро (2013 излишък)

ЕС 28 търговски излишък със САЩ: 92 млрд. евро

ЕС 28 търговски дефицит с Китай: 147 млрд. евро

ЕС 28 търговски дефицит с Русия: 80 млрд. евро

Така, като цяло ЕС има положителен търговски баланс, като регион има малък, но положителен напредък пред останалия свят що се отнася до конкурентоспособност. Това е позитивен факт за региона като цяло, но не значи задължително цялостен успех за всяка една от страните – членки на ЕС. Германия има положителен търговски баланс от 174 млрд. евро, от които 79 млрд. са в рамките на ЕС, а 94 млрд. в страни извън ЕС. Тогава, ако извадим Германия от статистиката на ЕС, то останалите страни членки имат търговски дефицит от 123 млрд. евро.

Е.,

Продължавайки с коментара на регионално ниво за ЕС, общата история на неговата търговска кон

относителната конкурентна позиция на ЕС спрямо Русия е благоприятна и от страна на валута, и от страна на търговски баланс с ресурси, които не са природни. Но скорошното влошаване на външните отношения с Русия помрачава гореспоменатия успех с увеличаване на риска от спиране на доставките на енергия и повишен геополитически риск, което като цяло не е положително за европейските потоци на преки чуждестранни инвестиции и приспособено към риск икономическо представяне.

Съдейки по сегашното положение,

Европейският банков съюз – път към реформи или път без изход?

Как започна всичко?

Европейският банков съюз е централната тема в настоящата статия. Причините за неговото създаване, същността му и търсените ефекти от неговото функциониране е в пряка връзка с историческия генезис на институционалното изграждане на Евроразона. Това е причината да се върнем малко назад към историята, за да потърсим отговор на въпроса как и защо единната европейска валута бе създадена.

Идеята за единна европейска парична единица се заражда още от Средните векове, но реалните действия идват доста по-късно, през февруари 1969г., когато вицепрезидентът на ЕК Рейман Бар „поставя на масата“ стратегия за икономическа и валутна колаборация между европейските страни. Този план идва веднага след кризата от ноември 1968г. От 6 март 1970г. министър-председателят и министър на финансите на Люксембург Пиер Вернер поема отговорността за оформянето на идеите и процедурите за създаване на икономически и паричен съюз. Планът „Вернер“ претърпява множество корекции под ударите на междудържавните политически и икономически противоборства. Една от основните пречки е липсата на консенсусна позиция за създаването на наднационална институционална инфраструктура.

Стъпка по стъпка, паричните системи търпяха сериозни промени. За съжаление, политическият елит успешно пласираше грешната идея за това, че изцяло парично контролираните (fiat) пари са много по-качествени от стоково-обезпечените пари. Проектът за единната валута бе последователно и умело и активно защитаван от френските социалисти. Един подобен проект щеше да постигне няколко основни цели. В основата стоеше фиксидеята да се премахне германската марка от европейската сцена, т.е. да се намали икономическата доминация от страна на Германия, чрез силната марка. С това щеше да се отвори още по-широко възможността за ускорена инфлация в интерес на правителствата и банковия сектор. Един широк валутен съюз дава нужния мащаб за понижаване на вероятността от хиперинфлацията, защото разпределението на инфлацията ще се осъществява върху голяма икономическа територия.

Германия претегли ползите от подобен проект и даде своето съгласие. Така дойде 1 януари 1999 г., когато на обществената сцена официално се появи Европейският паричен съюз. Единната парична единица евро замени ЕКЮ-то. Еврото стана законно платежно средство за всички дванайсет страни членки, като от началото на 2002 г. в обръщение бяха пуснати и първите евромонети и евробанкноти.

Еврозоната, както всяка една стоково-необезпечена парична система, бе изначално неустойчива. Още от самото начало на паричния съюз стана ясно, че критериите от Маастрихт ще бъдат нарушени и то скоро. Изискванията в Пакта за стабилност и растеж бяха, меко казано, маргинализирани, и то най-вече от „моторите“ на Европа – Германия и Франция. А когато, през есента на 2003 г., трябваше да получат официални предупреждения за намаляване на дефицитите си от Съвета на министрите на икономиката и на финансите – това не се случи. Още в средата на 2004 г., освен Германия и Франция, с дефицит над критерия 3% бяха Италия, Гърция, Португалия и Холандия.

Еврозоната бе поставена на колене малко след финансовото фиаско откъд океана, със задълбочаване на т.нар. „дългова криза“. Панически започнаха да се търсят нови институционални механизми за заздравяването на банковия сектор и валутния съюз на Стария континент. Европейският банков съюз е един от тези механизми, които се считат за ключови в борбата за оцеляване, стабилизиране и бъдещ прогрес.

Европейски банков съюз – спасителният пояс за Еврозоната?

Икономическите проблеми пред Европа могат да се разрешат единствено чрез много дълбоки структурни реформи. За съжаление, в момента „паричният артилерист“ Марио Драги е поел битката срещу ниската инфлация и ниския икономически растеж. А когато структурните реформи се заменят с печатане на пари, тогава и малкото оптимизъм може да изчезне.

Европейският банков съюз излъчва някои конструктивни идеи за бъдещо стабилизиране на разградения двор на европейския банков сектор. Дали целите са реалистични и искрени е друг въпрос, важното е, че и малкото правилни насоки за реформа на системата на банкиране с частични резерви заслужава адмирации.

Официално заложената цел пред Банковия съюз е заздравяването на банковия сектор и финансовата система като цяло. Стабилната финансова система, от своя страна, е необходимо условие за устойчив растеж на европейската икономика в бъдеще. Завръщането на доверието в банковите институции ще спомогне за по-активен пазар на заемни средства, което ще раздвижи икономическата активност, инвестициите и съответно, икономическия растеж.

Няма съмнение, че доверието е ключовата дума за поддържането на стабилност в банковата система, защото днешната система на банкиране с частични резерви предполага бързи и дълбоки кризи. В последните години генерирането на доверие бе в ръцете на централните банки. Те бяха и все още са натоварени с грешната задача да регулират процесите в банковия сектор, да се намесват активно при нужда. Това е грешка, защото намесата на централните банки не просто не води до положителни резултати, а напротив, отлага нужните реформи, което повишава социалната цена на текущите проблеми.

Европейският банков съюз трябва да има за цел ограничаване на подобни намеси от централните банки, за налагане на банкова стабилност, създавана от пазара за пазара. С други думи, банкова отговорност и поемане на личен риск при провал.

Единственият шанс Банковият съюз да се превърне в успешен проект е чрез преформулирането на своите цели именно в подобна насока.

Друга грешка във формулираните цели, към днешна дата, е идеята подобен механизъм да се грижи за потичането на повече кредит към реалния сектор и генерирането на икономически растеж. Това е задача на самия реален сектор, на конкуриращите се компании, произвеждащи и продаващи все по-

За първи път в историята на еврозоната ще се направи опит за детайлен качествен контрол върху работата на банковите институции. Има не малко негодувание от самата ЕЦБ, относно големия имиджов риск при евентуален провал. Подобен сценарий може да доведе до силно разклащане на цялата парична система в Европа. ЕЦБ има задачата, в тясна кооперация с националните надзорни органи, да бди над коректността в оценките на банковите обезпечения, адекватността на банковите провизии, нивата на капиталовите и ликвидни коефициенти.

Горещите картофи в европейската банкова система съществуват, но техният мащаб и разпределение са неизвестни (поне за широката аудитория). Това бе основната причина ЕЦБ с помощта на националните централни банки и одиторски компании, да проведе одит на активите и стрес тест за банковата устойчивост при различни икономически сценарии. Резултатите бяха анонсирани на 26-и октомври и на пръв поглед изглеждаха притеснителни. Впоследствие обаче се видя, че капиталовият недостиг от 25 млрд. евро, към 2013 г., е доста по-малък към днешна дата, около 10 млрд. евро. От 25-те "проблемни" банки само няколко имат по-осезаеми проблеми: е М Адекватността на този стрес тест има огромна важност за ЕЦБ и ако ефективността му е като на миналите три, то черните облаци над валутния съюз могат бързо да се съгъстят. ~~Ще~~ ~~а~~ / ~~е~~ ~~||~~ .

ще реагира. Той ще се ръководи от Съвета по реструктурирането (Single Resolution Board), юридическо лице, което няма да е част от ЕЦБ. Финансирането ще е в ръцете на Фонда за реструктуриране (Single Resolution Fund). Размерът му трябва да достигне 55 млрд. евро в период от 8 години, генериран от банковия сектор. Основната му цел е ограничаване до минимум ползването на пари на данъкоплатците при реструктуриране или процедура по фалит на банкови институции.

Самата Европейска централна банка излезе със становище, че сумата е незначително малка в сравнение с мащабите на банковата система.

И наистина тези 55 млрд. евро, които днес ги няма, са прах в очите. Нека си припомним, че само за Банкиа бяха налети 22.5 млрд. евро публични средства за нейното спасяване през 2011–2012г. Отново се връщаме към моралния риск и истината, че всеки, който участва в банковия пазар трябва да носи своята отговорност. А големите страхове за системните рискове нека оставим за политическата трибуна.

4) Единната схема за гарантиране на депозитите (Deposit Guarantee Schemes) има за цел да възстановява определена сума от банковите депозити на клиентите на дадена банкова институция при изпадане във фалит. От гледна точка на депозантите това е частична или пълна защита на тяхната частна собственост под

Имиграцията: горещият картоф за комисията „Юнкер“

Защо имиграцията е горещ политически картоф?

Изборите за Европейски парламент през 2014 г. удариха камбаната: имиграцията към Европейския съюз е сериозен проблем и избирателите са много притеснени. Ето ги фактите: датската Народна партия, френският Национален фронт и Партията на независимостта във Великобритания станаха първите крайно десни партии, които печелят национални избори в съответната държава членка. Две на практика неонацистки партии – Националдемократическата партия в Германия и „Златна зора“ в Гърция, влязоха за първи път в Европейския парламент. Тези партии използваха образа на имигранта от Африка и Близкия изток като плашило, с което да привлекат повече гласове. И успяха.

Гражданите на Европейския съюз изпитват сериозни притеснения относно имиграцията и искат тя да бъде ограничена. В Гърция (86%) и Италия (80%) мнозинството от хората казват, че искат по-малко имигранти да бъдат допускани на територията на тяхната държава. Повече от половината избиратели във Франция и Великобритания също искат по-малко имиграция, както и 47% от хората в Испания (Pew research Center 2014).

Но дали в дебата за имиграцията става дума само за едно националистическо говорене, за един популистски похват, основан на безпочвен страх от другия, от различия?

Данните говорят друго: установените незаконни преминавания на границите на ЕС се увеличиха рязко от 72 500 през 2012 г. до 107 000 през 2013 г. (ръст от около 48%). Въпреки това, засега рекордът държи 2011 г. в разгара на т.нар. „Арабска пролет“, когато са регистрирани 141 000 незаконни преминавания (FRONTEX 2014). Тези числа не включват незаконните преминавания, които не са установени от съответните гранични власти. Не се включва и броят на загиналите по време на опита за незаконно влизане на територията на ЕС. През последните години станаха почти ежедневие новините за стотици удавили се на борда на малки лодки, опитващи се да прекосят Средиземно море от Африка. Според оценките на Международната организация за миграцията само през 2014 г. в Средиземно море са загинали не по-малко от 3000 души, което представлява четирикратно увеличение спрямо 2013 г. Тези оценки са силно консервативни; вероятно много повече хора са загубили живота си, опитвайки се да достигнат границите на Европейския съюз.

Тези данни не са изненадващи с оглед на множеството

Д о
тза WY Ои г 2g Ое оану тл рдс SV

приток на имигранти и бежанци в следващите няколко години. Само от 19 септември 2014 г. до момента нови 160 000 бежанци са напуснали Сирия в посока Турция. Общият брой на сирийските бежанци в Турция вероятно вече надвишава 1 000 000. Едновременно с това Централна и Западна Африка продължава да е политически дестабилизирана. Новият бум на разпространение на вируса „Ебола“ тепърва щ

популистски дискурс ЕС представлява истинската заплаха за дефиниращия принцип на държавността.

Тук идва моментът да погледнем към разбирането на новия състав на Европейската комисия, ръководена от Жан-Клод Юнкер, за значимостта на това политическо минно поле.

Какво иска да постигне комисията „Юнкер“ по отношение на имиграцията?

Основният политически документ, който ще стои в основата на политиката на ЕС по отношение на имиграцията, е

може да постигне това. Единствената конкретна мярка, която Аврамопулос посочи по отношение защитата на сигурността на границите, е създаването на европейски екипи за сигурност на границите, които едновременно да не допускат жертви, да пазят границите, но да не допринасят за създаването на „Крепостта Европа“.

От прегледа на политическите намерения на комисията „Юнкер“ по отношение на имиграцията става ясно, че няма ясна политическа визия за бъдещето на имиграционната политика в ЕС. Все още надделява нежеланието на държавите членки от Севера да поемат част от удара на незаконната имиграция и свързаните с това рискове за сигурността.

В желанието си да получи одобрението на левия политически спектър в ЕП Юнкер не желае да рискува с по-категорични мерки за ограничаване на незаконната миграция. За да не разгневи десните, Юнкер избягва темата за икономическата и социалната интеграция на имигрантите в държавите членки. Резултатът е политически миш-маш, който няма да успее да се справи ефективно и адекватно с нарастващите предизвикателства в имиграционната политика. Търсенето на пълен политически консенсус в толкова важна област е неефективно и показва ограничените възможности на ЕС в областта на „твърдите“ икономически политики и сигурността.

Поглед към бъдещето

Като цяло могат да се направят няколко основни заключения относно бъдещето на имиграцията и имиграционната политика в ЕС. Първо, законната и незаконната имиграция в ЕС ще продължат да се увеличават в средносрочен план. Това увеличение може да дестабилизира политическите системи на държавите членки, да увеличи дела на радикалните и крайнодесните партии и да подкопае допълнително доверието в успеха на европейската интеграция. Второ, необходими са съвместни усилия на държавите членки от Севера и Юга на ЕС за управление на увеличаващия се поток от бежанци и нелегални икономически имигранти. Трето, **интеграцията на имигрантите в обществото вече трябва да се обсъжда и адресира на европейско ниво чрез съвместни действия и програми, които създават толерантна, отворена и предвидима среда за развитие на потенциала на имигрантите.**

Потенциалният неуспех на ЕС в областта на имиграционната политика може да породи в дългосрочен план реална заплаха за съществуването на Съюза поради натиска на популизма и националистическите центробежни сили.

Библиография:

- Pew research Center 2014, "A Fragile Rebound for EU Image on Eve of European Parliament Elections", p. 26.
 FRONTEX 2014, Annual Risk Analysis, p. 7.
 EUROSTAT 2014, Migration and migrant population statistics
 EU Indicators of Immigrant Integration 2013, Report prepared for the European Commission.
 Migration Integration Policy Index (MIPEX) 2010.
 Юнкер, Жан-Клод 2014, Ново начало за Европа: моята програма за работни места, растеж, справедливост и демократична промяна. Политически насоки за следващата Европейска комисия, Страсбург.
 Euractiv.com 2014, Immigration Commissioner denounces 'Fortress Europe' at hearing, <http://www.euractiv.com/sections/eu->

ГЕОПОЛИТИЧЕСКИ АСПЕКТ

Промяната в баланса на силите предоставя реална възможност за европейците да преодолеят националните приоритети, а Европейският съюз да действа като интегриран актьор на международната сцена с консолидирана обща външноевропейска политика, към каквата ще се стреми и новата Европейска комисия. Колко ефективни а

„По-малък и по-ефективен“: формулата на ЕС за 21-ви век

Намаляващата легитимност на Европейския съюз бе за пореден път илюстрирана от ниската изборителна активност на последните избори за Европейски парламент и нарастващата подкрепа за еврокритичните и скептични партии. Ако глобалната криза след 2008 година очаквано заплашваше нивата на подкрепа за Съюза, вече спокойно можем да кажем, че цялостната конструкция на интеграционния проект е под безпрецедентно напрежение. Традиционната историческа теза за развитието на Съюза чрез кризи не върши особена работа в сегашната ситуация. Разклатен е евроконсенсусът в широка група от държави, а партийните им системи са вече пълни с конкурентни играчи, чиято еврокритика намира високи нива на

икономика. Отделно от това, усилията за завършване на либерализацията на пазара на услугите тр

възможности на страните членки да активизират и доразвият двустранните си отношения с държавите,

точка на избирателите означава постоянно внимание към начина, по който Съюзът се опитва да разрешава стоящите проблеми. Цялостната легитимност на организацията ще бъде подобрена от точни, премерени и практични решения.

ЕС има да се справя и със сериозния проблем за възприятията спрямо него. Дори когато прави добри неща, те трудно стигат до повечето граждани и често улеснения, ползи, инвестиции, които трябва да се „пишат на сметката“ на Съюза, остават в безтегловност. С други думи, Съюзът трябва да се научи „да си приписва“ дължимото по един достъпен и разбираем начин за самите европейци. Скучният и бюрократичен начин на представяне на информация е почти запазена марка на Европейската комисия и нуждата от цялостна промяна на комуникационната стратегия е вече драматична. ЕС трябва внимателно да селектира група от конкретни ползи и креативно да ги представи чрез образите и езика на ежедневието, чрез разкази, чрез конкретни казуси, подкрепени индивиди, компании, институции. ЕС трябва да „разкрие“ пред европейците пче ед

Какви предизвикателства пред европейската политика във външните работи и сигурността

Преди шест десетилетия държавите – учредители на Европейските общности, създадоха оригинален модел на публично регулиране, основан на прехвърлянето на суверенни властови правомощия от държавите към институциите на европейската интеграция. В основата на този модел бяха поставени няколко основни цели, свързани с гарантирането на траен мир в Европа, постигането на устойчиво възходящо социално-икономическо развитие и съхраняването на европейския демократичен модел.

Европейската рамка на външните работи и сигурността

От момента на своето създаване до наши дни европейската интеграционна система постигна редица успехи, премина през множество кризи, но в крайна сметка оправдава своето съществуване що се отнася до основните цели, с които е създадена. Войната беше изкоренена като перспектива между държавите от Общността. Европа постигна безпрецедентен икономически и социален напредък. Европейският демократичен модел надделя в сблъсъка си с тоталитарния комунизъм. Европейското обединение се разшири към редица нови страни, в това число бившите социалистически държави от Източна Европа, и днес обхваща почти изцяло Стария континент. Интеграционният модел на регулиране се прилага успешно във все по-широк кръг области на обществените отношения.

Парадоксално, но макар и създадена да гарантира траен мир и да играе определяща роля в преодоляването на основните рискове пред сигурността на Европа, европейската интеграция дълго време бива държана далеч от материята на външната политика и отбраната. Макар още в първите години на развитие на интеграционния процес въпросът за възлагането на определени функции на Европейските общности в полето на външната политика и сигурността да е поставен на дневен ред чрез Плана „Плевен“ и проектите за Европейска политическа общност и Европейска отбранителна общност, навлизането на европейското обединение в тази изначално свързана със съществуването и суверенния характер на всяка държава територия се осъществява бавно, трудно и в ограничена степен. След особените форми на европейско политическо сътрудничество между държавите – членки на Европейските общности, извън интеграционната рамка, развити през '70-те и '80-те години, едва с Договора от Маастрихт от 1992 г. на ЕС официално е призната определена роля в полето на външните работи и сигурността (Fontaine 2012). От създаването на т.нар. Втори стълб до настоящия момент сътрудничеството в тази проблематика се развива значително, но остава подчинено на решаването с единодушие, като основна роля запазват Съветът на министрите и Европейският съвет. Основен фактор на формиране на политика и основен фактор на действие остават държавите

членки, докато Съюзът допринася за формирането на общи позиции и за реализирането им чрез общия си институционален апарат и чрез средствата на натиск и въздействие в рамките на други свои политики. Същевременно сътрудничеството на ЕС в областта на отбраната остава силно ограничено до развитието на общи институционални механизми, взаимодействие във военно-технологичните изследвания и развитието на отбранителния капацитет на отделните държави членки. ЕС провежда редица мироопазващи и мироподдържащи операции със сили, предоставени от отделни държави, при които в по-сериозните случаи се използва логистиката на НАТО (Mih 2013).

Макар Договорът от Лисабон формално да премахва стълбовата структура, позната от Маастрихт, материята на външните работи и сигурността е предмет на особена уредба, която не се отличава съществено спрямо преди съществувалата рамка на Втория стълб и по същността си следва да се разглежда като особен режим на междуправителствено сътрудничество (Wessels & Vorr 2008). В същото време през последните години ЕС и неговите държави членки се изправят пред сериозни предизвикателства в областта на сигурността, които поставят на изпитание ефективността на съществуващия инструментариум на европейско ниво и разкриват съмнения относно това, доколко държавите членки и Съюзът като цяло са в състояние да пресъриу

САЩ. При това – ако не вземем предвид елементите на логистична подкрепа, осигурени от самото начало от американската армия. По-късно подобно картина се видя много ясно и при кризата в Сирия. Оказа се невъзможно да се предприемат каквито и да е адекватни действия за спиране на гражданската война и отстраняването на режима в Дамаск, както поради д

областта на външната политика и сигурността. Договорът от Лисабон предвижда такава възможност в чл. 31, пар. 3 ДЕС. Държавите членки и компетентните европейски институции трябва да очертаят един по-широк кръг от хипотези, в които общите позиции на Съюза и мерките за тяхното приложение могат да бъдат утвърждавани в Европейския съвет или в Съвета на ЕС с подкрепата на преобладаващия брой членове, въпреки несъгласието на отделни държави. Преминването към по-гъвкав и рационален формат на изграждане на общи позиции по основни проблеми на външните работи и сигурността ще позволи да бъде извлечен и пълният потенциал от новата европейска дипломатическа служба. Наличието на ясни и работещи общи позиции на ЕС по ключовите въпроси на външните работи и международната сигурност е решаваща предпоставка за постигането на целенасочения полезен ефект от консолидирането на външното представителство на Комисията с елементи на дипломатическия апарат на държавите членки.

В търсенето на решения за засилване на общата европейска политика за сигурност и отбрана не може да бъде избегната и темата за необходимостта от консолидиране на отбранителните структури на държавите членки или поне на част от държавите от Европейския съюз. Без съмнение интересни перспективи в тази връзка открива чл. 42, пар. 2 ДЕС, който предоставя правна основа за формирането на единна европейска система за отбрана. Какво точно може да представлява подобна система и в какви конкретни форми тя може да бъде организирана е въпрос на задълбочен анализ, а вероятно и на сериозен дебат. Нуждите на реалността, опитът от кризите, пред които беше изправен ЕС през последните години, и очертаващите се рискове в непосредствена близост до Стария континент обаче извън всякакво съмнение налагат военният капацитет на държавите членки и на ниво ЕС да бъде осезаемо засилен. Съществуват редица аргументи по посока на това, че консолидирането на националните отбранителни структури в обща европейска система за отбрана е рационално и целесъобразно решение. Понастоящем държавите – членки на ЕС, харчат по данни от 2012 г. около 190 млрд. евро за издръжка на своите национални армии, което е с около 40 милиарда повече от целия бюджет на Европейския съюз. Пръсването на тези ресурси между голям брой самостоятелни структури логично и естествено води до доста по различни ефекти, отколкото това, което може да бъде постигнато при консолидиране на подобен обем разходи в общи структура, в общи изследвания, в изграждането на общи компоненти на системата за сигурност. Възприемането на подобен подход ще позволи на ЕС и неговите държави членки да посрещат значително по-адекватно възникващите рискове и заплахи за сигурността (Keohane 2013).

Необходимостта от действителна консолидация на европейската политика във външните работи и сигурността не съществува от вчера. Твърдението, че Обединена Европа представлява икономически гигант, но е политическо джудже, остава до голяма степен актуално във външнополитически план. Макар и първа икономическа сила в света, ЕС остава далеч от способността да влияе навременно и ефективно в преодоляването на жизнено важни проблеми на международните отношения и глобалната сигурност. Нещо повече, ЕС се оказва дори невиняги способен да управлява кризите в непосредствена близост до собствените му граници. Открояват се видими слабости на Съюза и неговите държави членки в полето на външната политика и сигурността, които крият рискове пред осъществяването на изначалните цели на европейското обединение и които поставят под въпрос икономическите интереси на ЕС. Намирането на воля и решения за изграждане на реална обща външна политика и политика за сигурност на европейско ниво се оказва в крайна сметка едно от тези предизвикателства, които до голяма степен ще предопределят бъдещото съществуване на европейското обединение.

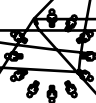
доставките") и ограничаване на отрицателния ефект от производството, преноса и потреблението на енергия („Устойчивост“) (Европейска комисия 2013). Това е причината да се въведат три целеви насоки от държавните ръководители на страните членки (наричани още Програма 20/20/20): „да се намалят емисиите на въглероден диоксид с 20% в сравнение с нивата от 1990 г., да се повиши делът на възобновяемите източници като част от общия енергиен микс в ЕС до 20% и да се увеличи енергийната ефективност с 20% (Европейска комисия 2014). Тези цели са и същността на Европейската стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж (Европейска комисия 2010).

На целите „2020“ обаче се противопоставя нуждата от координирана европейска политика спрямо страните доставчици на енергийни ресурси. Докато ЕС се опитва да провежда устойчива политика, другите два фактора на енергийната сигурност, а именно сигурност и достъпност на доставките, изостават. Зависимостта на Европа от внос на енергийни ресурси е нараснала през последните две десетилетия и се предвижда да надвиши 80% за нефт и природен газ до 2035 г (Европейска комисия 2010). Някои страни членки в Централна и Източна Европа получават и сега между 80 – 100% от доставките на природен газ от един източник (Русия), и то по един енергиен маршрут (Център за изследване на демокрацията 2014). Това излага на рискове държавите в ситуация на доминантно положение на пазара на един-единствен продавач, тъй като цената невинаги се определя на пазарен принцип, а често е производна от определено политическо влияние.

Факт е, че държавите членки с диверсифицирани доставки на газ и добре разработени газови пазари плащат по-малко за внос. В периода на рязко намаление на енергийното търсене в ЕС след икономическата рецесия от 2009 г. и рязко увеличение на добива на природен газ в САЩ, Близкия изток и Азия, цените на газовите борси във Великобритания и Западна Европа спаднаха с 30–40% под цените в ЦИЕ. Промяната в пазарните фундаменти и нарастването на дела на спотовия пазар в Западна Европа обаче не оказаха същото влияние върху цените на природния газ в източната част на континента, където Газпром продължи не само да поддържа високи цени на доставките, но и използва природния газ като оръжие за постигане на политическо влияние и прокарване на собствените интереси. Така в България правителството получи 20% намаление на цените на природния газ от Русия срещу съгласие да построи газопровода Южен поток. Въпреки отсърпката цената на природен газ продължи да бъде една от най-високите в ЕС.

За преодоляването на монополното положение на Русия в ЦИЕ и на Балканите е нужен координиран подход за построяване на алтернативни енергийни маршрути и изграждане на инфраструктура за доставки на газ.

Аз вдъхнем нова сила на демокрацията

Представителната демокрация в Европа, макар да изглежда без алтернатива, вече все по-видимо губи началния си ентузиазъм. Дори мащабната демократизация на страните от Централна и Източна Европа след 1989 г. не успя да вдъхне качествено нова сила на демокрацията. В повечето посткомунистически страни гражданите бързо се разочароваха от новия ред и са много склонни да подкрепят различни повече или по-малко крайни варианти на популистко отричане на демокрацията. Подобни

о
Ег риви
Це

на демокрацията.
он

з п2 92 зти ндт

по
иатс
п

K
K

G A

K

K www.movebg.com

комерсиално търговско шоу, което ни представят като избори" (Харт 2013).

В една книга, която ми направи огромно впечатление, на френския исторически социолог Бернар Манен „Принципи на представителното управление“, авторът започва текста така: „Съвременните демокрации произлизат от една форма на управление, която създателите ѝ са противопоставяли на демокрацията.“ (Manin 1995). Защо класическата демокрация не се основава на изборите, а на тегленето на жребий. Изборите винаги са разделяли обществото на различни борещи се фракции – всъщност фракциите на елита. Поради това **изборите като инструмент на демокрацията винаги са поддържали трайното разделение на обществото на управляващи и управлявани**. При модерната представителна демокрация само се изисква управляващите да бъдат посочени от управляваните.

Но тегленето на жребий, основен метод на античната демокрация, днес се отхвърля като надеждна практика. Дълго време се е смятало, че това е метод, свързан с религиозните вярвания – „случаят“ решава, но зад него стои божествен промисъл. Всъщност никога не е било така – случайният избор на управляващи измежду всички граждани се основава на предположението, че всеки гражданин е политически компетентен. Такова фундаментално гражданско равенство, основа на демокрацията, днес дори и не можем да си представим: толкова силно сме повлияни от аристократичния принцип, че трябва да управляват „най-добрите“.

Днес сме убедени, че античната демокрация не е приложима в чистия си вид, защото била „пряка“ демокрация, а в многолюдните общества е възможна само „представителна“ демокрация, т.е. основана на избора. Всъщност, както добре аргументира Ван Рейбрук, позовавайки се на предишни изследвания, античната демокрация също е представителна, но не „елективна“, като съвременната, а „алеаторна“, основана на жребия. Днес не бива повече да противопоставяме пряка на представителна демокрация, защото въпросът е друг.

Аристотел обяснява: „Основен принцип на демократическото устройство е свободата... А важен белег на свободата е по ред да се подчиняваш и да управляваш“ (Аристотел 1995: 178–1317b). Днес последната фраза сме я забравили. Парадоксалната фраза на Владимир Ленин, че всяка готвачка би могла да управлява държавата, приписваме на провалилата се комунистическа утопия (Ленин 1950). Но идеята е много по-стара и парадоксално, напълно забравена – че всеки гражданин има нужната политическа компетентност да участва в управлението. Тезата се сблъсква челно с технократичните и аристократичните предразсъдъци, които продължаваме да приемаме като постулат, неподлежащ на оспорване или критична рефлексия – само образованите, знаещите, умеещите, добрите трябва да управляват.

В хода на критиките към установената демократична система в България след 1989 г. често се употребява думата „олигархия“ – като израз на неудовлетвореността от функционирането на демокрацията. Всъщност елективната представителна демокрация носи по рождение олигархични принципи и практики. Днес все повече граждани си дават сметка за това и отказват да участват в единствената предвидена за масовия гражданин форма на повече или по-малко пряко участие в управлението – избора чрез мнозинство на управляващи. **§ 2 б**

„Този път е различно“. За европейското „ние“ и състоянието на демокрацията в Европейския съюз

Тазгодишният девиз на предизборната кампания на Европейския парламент гласеше „Този път е различно“. Девизът беше подет и от председателя на Европейската комисия Жан-Клод Юнкер като обещание в програмата (Юнкер 2014, с. 16), която той представи при изслушването му пред новосформирания състав на Европейския парламент през юли 2014 г. Предстои да видим дали за пореден път се опитваме да заблудим себе си с приповдигнати слова, или това е една истинска нова доза надежда и обещание за развитие на обществото ни и европейското „ние“ в посока, различна от настоящия модел на отношения, основани на връзките център – периферия, Изток – Запад, стари – нови държави членки, институционална независимост – гражданско участие.

Следващите 5 години, в които новото европейско лидерство ще задава визията и посоката на действие, а ние като граждани ще избираме и решаваме дали искаме да бъдем активни участници в процесите и коректив при изпълнението на тази визия, ще бъдат нашият общ изпит по европейска демокрация и интеграция, на който се явяваме заедно – с обществата си, с националните държави, с европейските лидери. Следващите 5 години са последната възможност за Европейския съюз да докаже, че „Единни в многообразието“ е постижим модел на практика, приложим за всеки един аспект от функционирането на Съюза; модел, който може да консолидира обществата ни пред новите предизвикателства, акцентирайки върху ролята и участието на гражданите като неизменен аспект на демократичността, залегнала в основите на европейския проект. Пред комисията „Юнкер“ стои сериозното предизвикателство да легитимира своите решения, като постигне работещ баланс между институционалния опит и гражданския импулс.

Повече демократична легитимност

Съгласно Лисабонския договор, Европейският съюз трябва да се стреми да бъде едновременно демократичен, единен, ефективен и прозрачен за неговите граждани, а те от своя страна трябва да могат да участват активно в демократичния живот на Съюза (Договор за функционирането на Европейския съюз 2007, чл. 8 А, ал. 3). Това е формулата за постигане и гарантиране на т.нар. демократична легитимност на европейските институции и най-вече на решенията, които се взимат – в случая на наднационално ниво, но и приложим принцип за националните измерения на държавите, определящи се за демокрация. Напоследък все по-често слушаме как връзката между гражданите и европейските институции е прекъсната. Една от най-сериозните критики към Европейския съюз през последните години е неговият „демократичен дефицит“ – отдалеченост на неговите институции и бюрократизация на европейските елити, олицетворени от непряко избрани „чиновници“. Тази теза се

правителства, а впоследствие съставите на наднационалните институции, не беше прекъсната и толкова далечна, поставяйки под въпрос функционирането на представителната демокрация. Според едно от последните проучвания на Евробарометър от 2012 г., е налице сериозен спад в доверието в рГФ и з к

Ася Кавръкова

Директор на Европейската служба за гражданско действие (ECAS)

Взимане на решения С гражданите, не само ЗА гражданите

Новата Европейска комисия ще има ключовата задача, очертана от нейния нов председател Жан-Клод Юнкер, „да построи наново изгорените мостове след кризата, да възвърне самочувствието на европейските граждани и да укрепи демократичната легитимност чрез Метода на Общността“.

Както в речта си пред Европейския парламент, така и в политическата си програма за следващия мандат на Комисията – „Ново начало за Европа: Моята програма за работни места, растеж, справедливост и демократична промяна“, Юнкер акцентира върху уникалната възможност, която проведените през май 2014 година избори за Европейски парламент носят за ново начало към промяна и съживяване на Европа.

Какво може да направи новата Европейска комисия, за да промени Европа и отново да спечели на своя страна доверието на гражданите в европейския проект? Какви са предизвикателствата и възможностите за активното включване на гражданите в него, в допълнение към политическото участие на избори?

Криза на демокрацията такава, каквата е в момента

Икономическата криза извади на показ сериозни институционални несъвършенства, които оказват влияние върху процеса на взимане на решения на европейско ниво – процес, характеризиращ се с все по-голяма фрагментация и ренационализация; процес, в който гражданите имат все по-малко доверие.

Повече от две трети от европейските граждани имат усещането, че гласът им в ЕС не се чува

(Стандартно проучване Евробарометър, 2013), а недоверието им непрестанно се засилва, според проучванията на Евробарометър през годините. Ако през пролетта на 2009 година с нагласата за нечуваемост са били 53% от европейците, то през юли 2013 усещането за отчуждаване на институциите от гражданите вече се споделя от 67% – най-високото ниво от задаването на въпроса за първи път през есента на 2004 година.

д-р Росен Димов

Изпълнителен директор на „Европейски алтернативи“

Портфолио по въпросите на гражданството – или как европейското гражданство триумфално обезсили кандидатурата на Тибор Наврачич за ресорен еврокомисар

Някога някъде в Европа имало един министър на правосъдието, а после и външен министър, за чието управление неправителствени организации в Стария континент солидарно сигнализират европейските институции. Натискът върху местните неправителствени организации (НПО) продължава, гарниран с проверки (ревизии на данъчни служби, полицейски обиски в офиса на гражданските структури и на роднини на техните лидери), докато в Комисията по петиции на Европейския парламент и в Съда на Европейския съюз се трупат нови папки с информация за тази мрачна фигура, а в европейската преса се появяват множество публикации на европейски НПО, изтеглили офисите и служителите си от тази страна... от страх или защото вече са станали жертва. Същата държава предприема реформи в медийния сектор през 2011 година, които са широко критикувани не само от НПО, но и от Европейската комисия. Ограничават се основни права на гражданите, възможността им да изразяват своето негодование и да отправят забележки към властта публично и в единогласие с други НПО, опериращи извън пределите на държавата. С цел още по-дълбоко вкореняване на ограниченията пред гражданството същата европейска държава през 2013 година предприема и конституционна реформа, срещу която отново ЕК използва всички лостове – институционални, правни и политически. Месеци след това, в разгара на Европейската гражданска инициатива за медиен плурализъм,

срещу местните активисти на кампанията в тази страна е оказван жесток натиск не само да се откажат от участието си в Инициативата, но и да напуснат тази демократична държава.

В един летен ден на 2014 година обаче, след като неведнъж е заплашван, че ще бъде лишаван от подкрепата на тази държава при всички решения на ниво ЕС, включително за неговото избиране като председател на ЕК, Жан-Клод Юнкер се поддава на натиска и предлага ресора на гражданството на кандидат, който е персонализирано отрицание на портфолиото, за което се очаква да отговаря. Става въпрос за Тибор Наврачич, член на кабинета на Виктор Орбан и негов съучастник във всички форми на погазване на гражданството и гражданствеността в Унгария. С правомощията на еврокомисар по въпросите на гражданството той можеше единствено да забави и застраши и без това крехко развиващото се транснационално европейско гражданско общество. Но не би...

Позовавайки се на редица случаи от Унгария, докладвани по време на Европейската гражданска инициатива за медиен плурализъм, както и на подобни нарушения от страна на правителството на Орбан спрямо други неправителствени организации и неформални групи на активисти,

„Европейски алтернативи” успя да мобилизира паневропейски алианс от граждански организации, който да прегради пътя на

